

**Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia
im. Witolda Lutosławskiego w Bolesławcu**

**PROGRAM NAUCZANIA
PRZEDMIOTU**

AUDYCJE MUZYCZNE

PIERWSZY ETAP EDUKACYJNY

Nazwa przedmiotu: **Audycje muzyczne**

Typ szkoły: **szkoła muzyczna I stopnia**

Cykl nauczania: **sześćioletni i czteroletni**

Wymiar godzin: **1x jednostka lekcyjna w tygodniu**

Etap edukacyjny: **klasy IV – VI c.6 i II – IV c.4**

Autor programu: **mgr Adriana Nizińska i Paweł Bogusz**

NR 3/2024

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. O systemie oświaty (dz. U. z 2022 r. Poz. 2230 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 prawo oświatowe (dz. U. z 2023 r. Poz. 900 z późn. zm.)

Rozporządzenie ministra kultury i dziedzictwa narodowego z dnia 21 marca 2001 r. w sprawie określania podstawowych warunków niezbędnych do realizacji przez szkoły artystyczne zadań statutowych i programów oraz realizacji przez nauczycieli tych szkół zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (dz. U. z 2001 poz. 29 z późn. zm.)

Rozporządzenie ministra kultury i dziedzictwa narodowego z dnia 8 kwietnia 2019 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa artystycznego (dz. U. z 2019 r. Poz. 717 z późn. zm.)

Rozporządzenie ministra kultury i dziedzictwa narodowego z dnia 15 maja 2023 r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych (dz. U. z 2023 r. Poz. 1012)

Rozporządzenie ministra kultury i dziedzictwa narodowego z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego (dz. U. z 2023 r. Poz. 1754)

Spis treści

I. WSTĘP.....	4
1. Charakterystyka programu nauczania.....	4
2. Metody nauczania.....	4
3. Warunki realizacji programu.....	4
4. Korelacja programu nauczania z innymi zajęciami edukacyjnymi.....	5
II. Opis sposobu realizacji celów kształcenia i treści nauczania.....	5
Cele kształcenia – ogólne	5
Cele kształcenia - szczegółowe	5
Kryteria weryfikacji – uczeń:.....	5
UMIEJĘTNOŚCI UCZNIÓW	6
Treści nauczania dla poszczególnych klas.....	7
3. Formy sprawdzania osiągnięć uczniów i kryteria oceniania.....	9
4. Opis osiągnięć po zakończeniu etapu edukacyjnego.....	9
III. Wybrane materiały dydaktyczne.....	9
UWAGI DO REALIZACJI MATERIAŁU NAUCZANIA	10

I. WSTĘP

1. Charakterystyka programu nauczania.

Program nauczania przedmiotu *Audycje muzyczne* zawiera cele i opis sposobu realizacji zadań edukacyjnych ustalonych w nowej podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego. Adresatem programu są uczniowie klas IV-VI cyklu sześcioletniego i II-IV cyklu czteroletniego w wymiarze jednej godziny dydaktycznej w tygodniu.

Program audycji muzycznych wykazuje rozległą problematykę. Znalazły się w nim zagadnienia z historii muzyki, literatury muzycznej, form muzycznych, instrumentoznawstwa, czy nawet wstępnej wiedzy z harmonii funkcyjnej (omawiane cechy muzyki baroku, klasycyzmu, romantyzmu) i specjalnej (muzyka współczesna), korelujące jednak, czy raczej przede wszystkim, z praktyczną działalnością ucznia, z realizowanym przez niego programem (repertuarem) indywidualnym. Przygotowuje on zatem ucznia do wykorzystywania zdobywanej wiedzy, aktywnego obcowania z muzyką, udziału w życiu kulturalnym. Ideą bowiem samego przedmiotu jest uwrażliwienie ucznia na zjawiska dotyczące dziedziny muzycznej i szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego, rozbudzenie w nim zamiłowania, przeżywania muzyki, poprzez ukierunkowanie jego percepcji na tzw. „świadome słuchanie”, nabywanie wiedzy i praktyczne jej zastosowanie.

2. Metody nauczania.

Metody pracy na lekcjach *Audycje muzyczne* są dostosowane do treści, kształconych umiejętności, potrzeb i preferencji uczniów oraz warunków szkoły. Ponadto stosuje się metody zależnie od wieku uczniów (9-19 lat) oraz poziomu wiedzy i umiejętności ogólnych.

Podstawową metodą jest analityczne słuchanie muzyki. Musi być ono poprzedzone konkretnymi wskazówkami nauczyciela, na co należy zwrócić szczególną uwagę podczas słuchania. Wykorzystuje się również pogadankę i dyskusję, rzadziej wykład. Stosuje się granie utworów oraz prezentację instrumentów przez uczniów. Duże znaczenie mają również projekcje filmowe wspomagające proces edukacji uczniów w zakresie zapoznania z formami muzycznymi niedostępnymi w szkole podczas koncertów „na żywo”. Celem aktywizacji i utrwalenia nabytej na zajęciach wiedzy i umiejętności uczniowie gromadzą materiały na temat kompozytora lub dzieła (metoda portfolio) korzystając z wielu źródeł a także realizują zadania z kompozycji (metoda projektu).

3. Warunki realizacji programu.

Zajęcia odbywają się w sali przestrzennej, z dobrą wentylacją i oświetleniem, o dobrych warunkach akustycznych.

Sala dydaktyczna wyposażona jest w:

- ławki, krzesła
- tablicę z pięciolinią,
- instrument klawiszowy (klasyczny lub elektroniczny),
- sprzęt audiowizualny z dostępem do sieci Internet,
- tablice edukacyjne z instrumentami, wizerunkami kompozytorów i inne.

4. Korelacja programu nauczania z innymi zajęciami edukacyjnymi.

Treści nauczania zawarte w programie nauczania przedmiotu *Audycje muzyczne* łączą się z treściami innych przedmiotów w szkole muzycznej I stopnia, tj. kształceniem słuchu, instrumentem głównym, zespołem instrumentalnym, orkiestrą czy chórem.

II. Opis sposobu realizacji celów kształcenia i treści nauczania.

Cele kształcenia – ogólne

- rozwijanie zainteresowań ogólnomuzycznych ucznia
- wytworzenie nawyku świadomego słuchania utworów muzycznych poprzez uwrażliwienie ucznia na muzykę i rozwijanie potrzeby słuchania utworów
- zapoznanie ucznia w oparciu o słuchane utwory z podstawowymi wiadomościami o muzyce
- pogłębienie umiejętności słuchania utworów i rozpoznawania podstawowych pozycji muzyki klasycznej
- wzbudzenie zamiłowania do samodzielnego studiowania pozycji bibliograficznych - poznawania arcydzieł literatury muzycznej
- wysłuchanie znacznej liczby utworów czołowych kompozytorów polskich i europejskich
- zapoznanie uczniów z sylwetkami najwybitniejszych twórców muzyki polskiej i światowej
- wzbogacenie słownictwa muzycznego
- zainteresowanie uczniów współczesną kulturą muzyczną w Polsce

Cele kształcenia - szczegółowe

Wiedza Umiejętności Kompetencje

1. Przystwojenie wiedzy z zakresu audycji muzycznych.
2. Wykorzystanie w praktyce wiadomości z zakresu audycji muzycznych.
3. Pogłębianie i aktualizowanie wiedzy oraz doskonalenie umiejętności zawodowych, w tym z wykorzystaniem technologii informacyjnej i komunikacyjnej.

Kryteria weryfikacji – uczeń:

1. gatunki muzyczne;

- określa rodzaje i funkcje muzyki;
- charakteryzuje wybrane gatunki muzyki wokalne, instrumentalnej, wokarno-instrumentalnej.
- rozpoznaje na podstawie przykładów słuchowych różne rodzaje muzyki (klasyczna, ludowa, instrumentalna, wokalna, absolutna, programowa);
- rozpoznaje na podstawie materiału słuchowego gatunki muzyczne.
- analizuje i ocenia własne kompetencje;
- identyfikuje obszary wiedzy i umiejętności wymagające doskonalenia;
- aktualizuje swoją wiedzę i rozwija umiejętności wykorzystując różne źródła informacji, w tym internetowe bazy wiedzy i serwisy strumieniowe, potrafi dokonać selekcji materiałów i krytycznie je ocenić;

- angażuje się w realizację wyznaczonych zadań;
 - aktywnie uczestniczy w życiu artystycznym.
- 2. obsada wykonawcza;**
- klasyfikuje instrumenty ze względu na źródło dźwięku;
 - klasyfikuje głosy ludzkie;
 - omawia rodzaje zespołów wykonawczych.
 - rozpoznaje na podstawie materiału słuchowego lub materiałów wizualnych instrumenty muzyczne;
 - rozpoznaje na podstawie materiału słuchowego głosy ludzkie;
 - rozpoznaje na podstawie materiału słuchowego lub materiałów wizualnych różne zespoły wykonawcze.
- 1. faktura muzyczna;**
- charakteryzuje rodzaje faktury muzycznej.
 - rozpoznaje na podstawie przykładu słuchowego i materiałów wizualnych rodzaj faktury muzycznej.
- 2. zasady kształtowania dzieła muzycznego;**
- charakteryzuje podstawowe zasady kształtowania dzieła muzycznego.
 - rozpoznaje na podstawie przykładu słuchowego lub materiałów wizualnych zasadę kształtowania
 - dzieła muzycznego.
- 3. współczynniki dzieła muzycznego;**
- charakteryzuje współczynniki dzieła muzycznego.
 - porządkuje za pomocą analizy słuchowej, wzrokowej lub słuchowo wzrokowej współczynniki dzieła muzycznego.
- 4. muzyka ludowa;**
- określa cechy polskich tańców narodowych i wybranych tańców innych narodów;
 - wyjaśnia pojęcie stylizacji
 - porównuje na podstawie
 - przykładów słuchowych oraz materiałów wizualnych cechy polskich tańców narodowych i tańców innych narodów
 - rozpoznaje przykłady stylizacji w twórczości wybranych kompozytorów.
- 5. historia muzyki.**
- charakteryzuje epoki w historii muzyki
 - wymienia kompozytorów reprezentatywnych dla poszczególnych epok
 - porządkuje epoki chronologicznie
 - określa cechy muzyczne typowe dla każdej epoki;
 - łączy dzieje muzyki z innymi dziedzinami sztuki oraz z historią powszechną;
 - wypowiada się o muzyce stosując terminologię specjalistyczną

UMIEJĘTNOŚCI UCZNIÓW

- znajomość elementów dzieła muzycznego
- umiejętność określania w utworach muzycznych faktury homofonicznej i polifonicznej oraz zastosowanych środków wyrazu

- umiejętność rozróżniania typów melodyki, rytmiki, artykulacji i dynamiki
- umiejętność rozróżniania barw instrumentów muzycznych oraz typów głosu ludzkiego
- umiejętność rozpoznawania rodzajów zespołów muzycznych
- umiejętność posługiwania się terminologią muzyczną
- umiejętność rozpoznawania i określania podstawowych cech charakterystycznych polskich tańców narodowych i obcych
- umiejętność określania cech podstawowych gatunków i form muzyki
- znajomość sposobów kształtowania dzieła muzycznego
- osiągnięcie podstawowej wiedzy na temat życia i twórczości czołowych kompozytorów polskich i europejskich
- znajomość literatury muzycznej wysłuchanej i omówionej na lekcji

Treści nauczania dla poszczególnych klas.

KLASA V i III / I PÓŁROCZE

1. Faktura dzieła muzycznego – polifoniczna, homofoniczna
2. Formy polifoniczne: kanon, fuga, inwencja, toccata, preludium
3. Zasady kształtowania utworu muzycznego: zasada podobieństwa (proste powtórzenie, progresja, powtórzenie wariacyjne); zasada kontrastu
4. Okresowa i ewolucyjna zasada kształtowania – przykłady form okresowych i ewolucyjnych
5. Instrumentalna forma trzyczęściowa
6. Forma allegra sonatowego
7. Rondo
8. Wariacje i środki techniki wariacyjnej
9. Periodyzacja historii muzyki.
10. Starożytność – muzyka starogrecka i Starożytnego Rzymu
11. Średniowiecze
12. Ogólna charakterystyka średniowiecza
13. Renesans – ogólna charakterystyka

KLASA V i III / II PÓŁROCZE

1. Barok – ogólna charakterystyka
 - camerata florencka i epoka monodii akompaniowanej
 - nowe formy – opera, oratorium, kantata
2. Rozwój muzyki instrumentalnej
 - suita
 - concerto grosso i koncert solowy
 - dawna sonata
 - twórczość klawesynistów francuskich
3. Najwybitniejsi twórcy epoki baroku
 - J.S. Bach – życie i twórczość
 - J.F. Haendel – życie i twórczość
4. Barok w muzyce polskiej

KLASA VI i IV / I PÓŁROCZE

1. Ogólna charakterystyka klasycyzmu:
2. Sonata klasyczna i jej odmiany: symfonia, koncert, formy kameralne
3. Budowa allegro sonatowego
4. Orkiestra symfoniczna w klasycyzmie
5. Twórczość klasyków wiedeńskich: J. Haydn, W.A. Mozart. L. van Beethoven
6. Oświecenie w muzyce polskiej
7. Cechy Romantyzmu i nowe formy
 - a) pieśń solowa (Fr. Schubert)
 - b) miniatura fortepianowa (F. Mendelssohn, R. Schumann)
8. Wybitni wirtuozi romantyzmu (N. Paganini, F. Liszt)
9. Twórczość Fryderyka Chopina i jej znaczenie. Międzynarodowe konkursy im. F. Chopina, Festiwale muzyczne w Polsce
10. Stanisław Moniuszko – twórca pieśni i polskiej opery narodowej
11. Opera romantyczna
12. Polscy wirtuozi epoki romantyzmu (K. Lipiński, H. Wieniawski, J. Zarębski)

KLASA VI i IV / II PÓŁROCZE

1. Symfonia romantyczna (programowość, prądy narodowe)
2. R. Wagner – twórca dramatu muzycznego
3. Programowość w muzyce – H. Berlioz – twórca symfonii programowej
Ogólna charakterystyka neoromantyzmu niemieckiego: J. Brahms, R. Strauss, R. Wagner. G. Mahler
4. Szkoły narodowe:
 - rosyjska: M. Rimski-Korsakow, A. Borodin, M. Musorgski
 - norweska: E. Grieg
 - czeska: B. Smetana, A. Dwořak
 - węgierska: F. Liszt
 - polska: H. Wieniawski, S. Moniuszko, Z. Noskowski, W. Żeleński
5. Impresjonizm – C. Debussy i M. Ravel
6. Ekspresjonizm – A. Skriabin – życie i twórczość
7. Muzyka na przełomie epok
8. Życie i twórczość I.J. Paderewskiego
9. Młoda Polska w muzyce: twórczość Karłowicza i K. Szymanowskiego
10. Ogólna charakterystyka muzyki XX wieku:
 - neoklasycyzm w twórczości I. Strawińskiego, S. Prokofiewa i D. Szostakowicza
 - witalizm w muzyce B. Bartoka
 - działalność Grupy 6 – A. Honegger
 - pojawienie się dodekafonii i punktualizmu : A. Schoenberg, A. Webern i A. Berg
 - O. Messiaen i śpiewy ptaków
 - eksperymenty w muzyce: aleatoryzm w muzyce, fortepian preparowany - J. Cage, K. Stockhausen, P. Boulez
11. Jazz w muzyce klasycznej – twórczość G. Gershwin
12. Witold Lutosławski
13. Polscy kompozytorzy XX wieku: K. Penderecki, G. Bacewicz, W. Kilar

3. Formy sprawdzania osiągnięć uczniów i kryteria oceniania.

Osiągnięcia uczniów oceniane są według kryteriów zawartych w Wewnątrzszkolnym Systemie Oceniania oraz Przedmiotowym Systemie Oceniania. Na początku każdego roku szkolnego uczniowie i rodzice informowani są o wymaganiach edukacyjnych na poszczególne oceny.

4. Opis osiągnięć po zakończeniu etapu edukacyjnego.

Przewidywane umiejętności ucznia:

1. Umiejętność określania w utworach elementów dzieła muzycznego i jego faktury. Umiejętność określania środków wyrazu zastosowanych w danym utworze.
2. Umiejętność określenia podstawowych cech budowy, możliwości wykonawczych instrumentów i głosu ludzkiego. Umiejętność rozpoznania poszczególnych typów zespołów muzycznych. Znajomość zawodów związanych z muzyką. Umiejętność właściwego posługiwania się terminologią muzyczną.
3. Umiejętność rozpoznania i określenia podstawowych cech charakterystycznych polskich tańców narodowych i tańców innych narodów.
4. Umiejętność określenia cech charakterystycznych podstawowych gatunków i form muzyki europejskiej.
5. Opanowanie podstawowych wiadomości o czołowych kompozytorach polskich i europejskich oraz ich twórczości.
6. Wykorzystanie wiedzy ogólnomuzycznej i umiejętności niezbędnych do zrozumienia i wykonywania utworów.

III. Wybrane materiały dydaktyczne.

- *Encyklopedia muzyki* pod red. Andrzeja Chodkowskiego
- Danuta Szlagowska - *Muzyka baroku*
- Agnieszka Kreiner-Bogdańska - *W krainie muzyki*
- Dorota Grochowska - *Audycje muzyczne. Materiały pomocnicze*
- Emilia Kotowska, Paweł Mazur - *Kształcenie słuchu klasa 2, Kształcenie słuchu klasa 4*
- N. Ardley - *Instrumenty muzyczne*
- J. Chomiński - *Formy muzyczne*
- T. Chylińska, S. Haraschin, B. Schaeffer - *Przewodnik koncertowy*
- J. Ekiert - *500 zagadek muzycznych*
- K. Fangorowa - *Zarys historii muzyki*
- P. Garmond - *Kompozytorzy znani i mniej znani*
- M. Kowalska - *ABC historii muzyki*
- J. Kański - *Przewodnik operowy*
- S. Kisielewski - *Gwiazdozbiór muzyczny*

- J.E. Łętowscy - *Przygoda z operą*
- T. Ochlewski - *Dzieje muzyki polskiej*
- W. Rudziński - *Muzyka dla wszystkich*
- B. Schaeffer - *Kompozytorzy XX wieku*
- R. Shermann - *Muzyka klasyczna dla żółtodziobów*
- J. M. Sobiescy - *Polska muzyka ludowa i jej problemy*
- A. Waugh - *Muzyka klasyczna. Nowy sposób słuchania*
- D. Wójcik - *ABC form muzycznych*
- T. Zieliński - *Style, kierunki i twórcy muzyki XX wieku*
- *Encyklopedia muzyczna*, red. E. Dziębowska
- D. Gwizdalanka - *Słowniczek oznaczeń i skrótów muzycznych*
- J. Habela - *Słowniczek muzyczny*
- B. Muchenberg - *Pogadanki o muzyce*
- W. Panek - *Świat muzyki*
- J.W. Reiss - *Mała historia muzyki*
- J.W. Reiss - *Mała encyklopedia muzyki*
- A. Zganiacz - *Mazur - Audycje muzyczne*
- B. Schaeffer - *Dzieje muzyki*
- Monografie kompozytorów
- notatki, karty pracy, sprawdziany własne nauczyciela

UWAGI DO REALIZACJI MATERIAŁU NAUCZANIA

Treści programowe przedmiotu audycje muzyczne są realizowane w cyklu trzyletnim w wymiarze 1 godziny tygodniowo. Istotą przedmiotu jest przybliżenie uczniom świata muzyki, zapoznanie z podstawowymi wiadomościami o muzyce i osłuchanie z podstawowym repertuarem klasyki muzycznej. Nauczanie przedmiotu ma na celu wyrobienie w uczniach nawyków słuchowych oraz przybliżenie im zagadnień z życia twórców poszczególnych epok. Poznanie i omówienie podstawowego repertuaru literatury muzycznej uwarściwi ucznia i pozwoli mu w miarę czasu na głębszą analizę dzieł i samodzielne poznawanie świata muzyki. Ponadto omówione zagadnienia z form muzycznych, instrumentoznawstwa, folkloru muzycznego oraz twórczości czołowych kompozytorów będą dla ucznia podstawą dla dalszej nauki literatury muzycznej i historii muzyki.